საქართ. მემარცხენე სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტია [illegible]

ტრიბუნა

ყოველდღიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი „ტრიბუნა“ თვიურად ღირს 45,000 მ. სამგლოვიარო განცხადება პირველ გვერდზე 150,000 მ.; უკანასკნელზე 100,000 მ. კანტორა ღიაა დილის 8—2 ს. რედაქტორის ნახვა შეიძლება მხოლოდ 11—12 საათამდე. რედაქციის მისამართი—ტფილისი სასახლის ქუჩა № 6, ფოსტის ყუთი № 190, ტელეფონი 12—29.

ფასი 3000 მან.

№ 166

ხუთშაბათი, მარტი 9

1922 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყოველდღიური გაზეთი

ტრიბუნა

ორგანო მემარცხენე სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტიის მთავარი კომიტეტისა.

1922 წლის 1 იანვრიდან თვეში გაგზავნით ღირს 120,000 მანეთი. ცალკე ნომერი ყველგან 5000 მანეთი.

უფასოდ გაზეთი აღარავის გაეგზავნება.

ხელის მოწერა მიიღება თვის 1 რიცხვიდან.

რედაქციის და კანტორის მისამართი: ტფილისი, სასახლის ქ. № 6.

ხელოვნების სასახლე

სერგიევის ქუჩა № 13.

ხუთშაბათს მარტის 9-ს

გაიმართება

სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის

მორიგი მეთოთხმეტე

ლიტერატურული

ხუთშაბათი

მოხსენებას წაიკითხავს ალ. წერეთელი

„ალ. ყანშიაშვილის პოეზია“

დასაწყისი საღამოს 6 საათზე.

ხუთშაბათს, მარტის 9-ს საღამოს 6 საათზე

ტფილისის ქალაქის აღმასკომის შენობაში შესდგება სხდომა ტფილისის ქალაქის საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტისა

ყველა წევრებისა და კანდიდატების დასწრება სავალდებულოა, განსახილავ საკითხის დიდი მნიშვნელობისა და გადაუდებლობის გამო.

პრეზიდიუმი.

ტფილისის ქალაქის აღმასრულებელ კომიტეტის მიერ

საბიუჯეტო კომისიისა

შემკრები ბიუროსი და მათი სარაიონო აგენტების მოქმედების განსახილველად

დანიშნული კომისია

ამით აუწყებს ყველა დაინტერესებულ კერძო პირთ, ვაჭრებს, დაწესებულებებს, საზოგადოებებს, რომელთაც აქვთ რაიმე ცნობები, საჩივრები და პრეტენზიები ზემოდ აღნიშნულ დაწესებულებების არა კანონიერ და ბოროტმოქმედების შესახებ, რომ ასეთები პირადათ წერილობითი სახით წარმოადგინონ კომისიაში, რომელიც მოთავსებულია ოთახი № 16 ტფილისის ქალაქის აღმასკომის შენობაში (ყოფილი ქალაქის სამმართველო).

დადგენილება

ემყარება რა თავისუფალ და ცხადად გამოხატულ ნებისყოფას აღერბეიჯანის, სომხეთის და საქართველოს მშრომელ მასსებისას, საქართველოს, აღერბეიჯანის და სომხეთის სოც. საბჭოთა რესპუბლიკების ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტებმა მტკიცედ გადაწყვიტა შექმნას ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკების ფედერაცია, რისთვისაც ცენტრალური აღმ. კომიტეტები სამივე რესპუბლიკისა ადგენენ მიმდინარე წლის მარტის 10-ს ტფილისში რესპუბლიკების ც. ა. კომიტეტის კონფერენციის მოწვევას ამიერ-კავკასიის ფედერაციის შესაქმნელად.

საქ. ცენტრ. აღმ. კომ. თავმჯდომარე ფ. მახარაძე.

აღერბ. ცენტრ. აღმ. კომ. თავმჯდომარე მ. გაჯიევი.

სომხ. ცენტრ. აღმ. კომ. თავმჯდომარე ს. ამბარცუმიანი.

ენის საკითხი და კონსტიტუცია

საქართველოს საბჭოთა პირველმა ყრილობამ უკვე დაასრულა თავისი მუშაობა და ამით საძირკველი ჩაეყარა ახალს პოლიტიკურს წყობილებას ჩვენში. შრომის კონსტიტუციის დაწესება და შრომის დიქტატურის გარკვეულს ფორმებში ჩამოყალიბება, ერთის მხრივ უდიდეს საკითხს შეადგენდა ყრილობის საქმიანობისათვის. ეს მუშაობა დიდებითად [illegible], მაგრამ მას თანდაჰყვა რამოდენიმე ფაქტი, რომელიც მოითხოვს მეტად გადასინჯვასა და საღი გონებით აწონ-დაწონვას.

კონსტიტუცია, და მით უფრო შრომის კონსტიტუცია, რომელიც სრულიად ახალი ხაზია ჩვენი პოლიტიკური ცხოვრებისათვის, უნდა ეფუძნებოდეს არსებულ ძალთა-განწყობილებისა და მოვლენის სინამდვილეს. შეუძლებელია ასეთი დიდი აქტის მოხდენის დროს, რომელმაც უნდა განსაზღვროს მომავალი ცხოვრებისაკენ სავალი გზები და მეთოდ[...], განყენებული თეორიებით ვიმსჯელოთ, აბსტრაქტიულს სიცივეში ვავარჯიშოთ ჩვენი გონება და არ დავეშვათ მიწიერს ნიადაგზედ, რეალურს სინამდვილის [...] მორევში. ისეთი კონსტიტუცია, რომელიც არ სახავს ამ სინამდვილეს, არ ეხება ფაქტიურს მდგომარეობას ყოველთვის ჰაერში დარჩება გამოკიდებული და ყოველ ფეხის ნაბიჯზე მოგვიხდება მისი საწინაღმდეგო მოქმედება.

ჩვენს ახალს კონსტიტუციას, რომლითაც იწყება ახალი ერა ჩვენი ერის ცხოვრებაში, საუბედუროდ, თან დაჰყვა რამოდენიმე ნაკლი, რომელიც მოითხოვს შესწორებას. ეს შესწორება შესაძლებელია მას შემდეგ, რომ ყრილობამ მიიღო შემდეგი რეზოლიუცია: „კონსტიტუციის პროექტი მიღებულ იქმნეს როგორც საფუძველი, ხოლო ესა თუ ის დამატებანი და შესწორებანი შეტანილ იქმნეს შემდეგში საკონსტიტუციო კომისიაში, რომელიც განიხილავს მას და საბოლოო ტექსტს გამოაქვეყნებს“. ვიმეორებთ, რეზოლიუცია საშუალებას გვაძლევს შესწორებები შევიტანოთ საკონსტიტუციო კომისიის საშუალებით. ჩვენ ვფიქრობთ ეს მომენტი უნდა გამოვიყენოთ და შემცდარი ნაბიჯი საფუძვლიანად შევასწოროთ.

ერთი მთავარი საკითხი, რომელმაც გამოიწვია კამათი ყრილობაზე კონსტიტუციის განხილვის დროს, ენის საკითხი და მისი კონსტიტუციაში შეტანის საჭიროება. ჩვენი ფრაქცია დაჟინებით მოითხოვდა კონსტიტუციაში შეტანილი ყოფილიყო ქართული ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადება. უნდა აღინიშნოს თავიდანვე, რომ პროვინციალური უთანხმოება ამ საკითხის ირგვლივ არ ყოფილა, საკითხის ამგვარად დაყენება თავიდანვე სწყვეტს მრავალ სხვა კითხვებს და საშუალებას გვაძლევს საკითხი პრაქტიკულს ნიადაგზედ დავაყენოთ.

ჩვენთვის ენის საკითხი ღრმად პრინციპიალური ხასიათის არის და მას ასე იოლად ვერ გადავსწყვეტთ. ენის საკითხი უპირველეს ყოვლისა ეროვნული კულტურის საკითხია და ვინც სდგება ეროვნულს პოლიტიკის ნიადაგზე მან ამ მხარეს არსებითი ყურადღება უნდა მიაქციოს.

ენა ეროვნული შემოქმედების ორგანოა, მისი რაობის გამომსახველი. ეროვნული ენის სიწმინდის დაცვა და მისთვის თავისი შესაფერისი უფლების მოპოვება, ნიშნავს ეროვნული კულტურის აღორძინებისათვის ზრუნვას და მისი წარმატებისათვის შესაფერისი პირობების შექმნას.

ვინც სდგება ეროვნულ კულტურის ნიადაგზე, მან ენის საკითხი და მისი უფლება უნდა დაიცვას უწინარეს ყოვლისა. ჩვენთვის ინტერნაციონალიზმი შერეულ და უსახოდ არეულ რამეს კი არ წარმოადგენს, არამედ არსებულ ეროვნულ ინდივიდუალობაზედ აგებულ მოძღვრებას. ინტერნაციონალიზმი ერთვნეულთა კრებულია, სადაც შეურყვნელად ინახება ყოველი ერის კულტურა და მისი ინდივიდუალობა. გარეშე ერთვნებისა არ არსებობს ნამდვილი ინტერნაციონალიზმი; ერი ინტერნაციონალიზმის საფუძველია და მისი დასაყრდენი ყ[...]. როდესაც ამ ნიადაგს სცილდება ინტერნაციონალიზმი, მაშინ იგი ჰკარგავს თავის ნამდვილ სახეს, თავის დასაყრდენ საფუძველს და კოსმოპოლიტიზმში გადადის, რომლისთვისაც [...] არის მისაღები არავითარი ეროვნება. მაგრამ ასეთი შეხედულება ეროვნებაზე დიდი ხანია უკუ აგდო მუშათა კლასმა და თავი გაინთავისუფლა ნაციონალური ნიჰილიზმის ყმაწვილურს სენისაგან. დღეს საერთაშორისო პროლეტარიატი ეროვნულს ნიადაგზედაც სდგას და ენერგიულად იცავს თავს სოციალისტურს სამშობლოს. ეს სავსებით დაგვიმტკიცა საბჭოთა რესპუბლიკის არსებობამ და იმ დიდმა ომებმა, რომელიც გადაიტანა რუსეთის პროლეტარიატმა თავისი რესპუბლიკის დასაცავად.

ასე რომ სადად გაგებული ინტერნაციონალიზმი კი არ უარყოფს ეროვნებას, არამედ მას ეყრდნობა და სხვა და სხვა ერებს, თავიანთი ინდივიდუალობისა და კულტურის შენარჩუნებით, აახლოვებს ერთმანეთთან და აკავშირებს მათ.

თუ ჩვენ ვსდგებით ინტერნაციონალიზმის ნიადაგზე აუცილებლად უნდა დავსდგეთ ეროვნულს ნიადაგზედაც. ეს კი მოითხოვს ვიყოთ ლოღიკური ბოლომდი და დავიცვათ ეროვნული ორგანიზმის ყოველი სასიცოცხლო და აუცილებელი ფუნქციები.

ენა ერისათვის და მისი კულტურისათვის ერთს აუცილებელს სასიცოცხლო ფუნქციას წარმოადგენს. მშრომელ ხალხს გარეშე ამ ფუნქციის არსებობა არ შეუძლია და მან მთელი თავისი ენერგიით უნდა დაიცვას მშობლიური ენა. ეს არის ზოოლოგიური ნაციონალიზმი, ვიწრო და კარჩაკეტილი შოვინიზმი, რომელიც თავის თავისა და მისი უფლებების მეტს ვერავის ვერ ხედავს და ყოველივეს სურს თავის ეგოისტურს „მე“-ს დაუმორჩილოს. შოვინიზმი თავისი შინაარსითა და მიმართულებით ანორმალურს მოძღვრებას წარმოადგენს, იგი მიუღებელია მუშათა კლასისათვის, როგორც რეაქციისა და ერთაშორის მტრობის იარაღი, ამ მოძღვრებას შეუძლია რაიმე საერთო ჰქონდეს მუშათა კლასის ეროვნულს შეგნებასთან, მის ნაციონალურს პოლიტიკასთან. შოვინიზმი თავისი მიმართულებით ბურჟუაზიის მოძღვრებაა, იმპერიალიზმის საფუძველია.

სოციალისტური ნაციონალიზმი მუშათა კლასის ეროვნული იდეოლოგიის გამოხატულებაა; ის გზა და ხიდია ერთა სოლიდარობისა და ინტერნაციონალიზმისათვის. შოვინიზმს ჩვენ მივყავართ საერთაშორისო ომებისაკენ, სისხლის ღვრისა და განადგურებისაკენ, მუშათა ნაციონალიზმს—საერთაშორისო მშვიდობიანობისაკენ.

ჩვენი გაგება ნაციონალური პრობლემისა წმინდა სოციალისტურია და რევოლიუციონურია, ამიტომ ჩვენ გვინდა ვიყოთ ლოღიკური ბოლომდე და დავიცვათ მშრომელთა ეროვნება მთელი თავისი ინდივიდუალური თვისებებით, მისი კულტურული რაობით.

ეს არის ის პრინციპიალური საფუძველი, რომელზედაც ეყრდნობა ჩვენი ეროვნული პროგრამა. საკითხის ასეთს პრინციპიალურ ნიადაგზე დაყენება ჩვენ გვავალებს საქართველოს შრომის კონსტიტუციაში შეტანილი იქნეს ქართული ენა. ვა შეიძლება ამ პრინციპიალურ დებულებას საწინააღმდეგოდ წამოყენება? სრულიად არაფერი. პრინციპიალური მოსაზრება არ იყო წამოყენებული კონსტიტუციაში ენის შეტანის საწინააღმდეგოდ. ჩვენ ყველანი შევთანხმდით, რომ აქ პრინციპიალური სხვა და სხვაობა შეუძლებელია არსებობდეს. ამაში მოწინააღმდეგენი დაგვეთანხმნენ. მაშ რა მოსაზრებით უნდა უარყოთ ამ მუხლის კონსტიტუციაში შეტანა? საკითხი არსებითად პრაქტიკულს ნიადაგზე სდგება და უნდა აღვნიშნოთ, რომ აქაც ეს პრაქტიკული მოსაზრებანი ჩვენი პოზიციის სასარგებლოდ ლაპარაკობენ.

პირველი მოსაზრება, რომელსაც გვიდგენენ ამ შემთხვევაში არის ის, რომ თავის თავად ქართული ენა მაინც სახელმწიფო ენად იქნება და რა საჭიროა მისი კონსტიტუციაში შეტანაო. მაგრამ ეს საკითხის მიფუჩეჩება არის და არა მისი გადაწყვეტა. „თავის თავად“ ბევრი რამ იქნება საქართველოში, ყოველივე ის, რაც შეტანილია კონსტიტუციაში უნდა განვამტკიცოთ, მოწინააღმდეგეთა ლოღიკა რომ ბოლომდე მივიყვანოთ მათი შეტანა სრულებით არ არის საჭირო და თუ რამდენიმე ლოღიკურს ნაბიჯს კიდევ გადავდგამთ ამ ხაზით, ჩვენ კონსტიტუციის უარყოფამდე მივალთ. ეს კი სრულიად მიუღებელი და დაუშვებელია. საქართველოში ენის საკითხი არ სდგას ისე, რომ მისი „თავის თავად“ გადაწყვეტით დავკმაყოფილდეთ. ჩვენში ენის საკითხმა მწვავე ხასიათი მიიღო. საისტორიო ისტორიულმა ცხოვრებამ ჩვენს ენას ჩვენ[...] სამშობლოში დიდი მოწინააღმდეგე გაუჩინა. ეს კონკურენტი არის რუსული ენა, რომელიც ცდილობს გამოდევნოს ჩვენი ენა ყოველს დაწესებულებებიდან. როგორ უყურებთ ჩვენ ამ ბრძოლის პროცესს? რას ვფიქრობთ ქართული ენის მომავლის შესახებ, უნდა შევქმნათ ეს ხელსაყრელი პირობები თუ არა? ვინც საკითხის ასე დასმას გაურბის, იგი არსებითად ადასტურებს იმ მდგომარეობას, რომელიც შექმნილია ქართული ენისათვის და არავითარს ზომებს არ იღებს მოუპოვოს მას თავისი შესაფერი პირობები. თუ პრინციპიალურად ქართული ენის სუვერენობა უდავოა, მაშინ ჩვენ პრაქტიკულადაც უნდა გავატაროთ ეს, თორემ სიტყვიერი განცხადება და პრაქტიკული პასივობა საქმეს ვერაფერს შემატებს, და ასეთი პოზიცია მიუღებელიც არის.

ქართული ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადებით ჩვენ არ გვინდა საქართველოში მოსახლე რომელიმე ერის ენა შევავიწროვოთ და დავჩაგროთ. როდესაც ჩვენ ქართული ენის საკითხს ვსვამთ, არ გვავიწყდება არც სხვა ერის ენა და ვცდილობთ ისინი შესაფერისი უზრუნველყოფით ავტორიზოთ. კონსტიტუციამ ამ გარემოებასაც უნდა მიაქციოს ყურადღება და ეროვნულ უმცირესობებს მოუპოვოს ნაციონალური განვითარების გარანტიები. საქართველო იმ ოაზისად უნდა გადაიქცეს, სადაც შესაძლებელი იქნება ყოველი ეროვნულ უმცირესობათა კულტურული წარმატება და თავისუფლება.

ასე, რომ ვერც ეს დებულება გამოდგება ჩვენდა საწინააღმდეგოთ. პოლიტიკურად საკითხის ასე დასმა ყოვლად უსუსური და მიუღებელია. ქართული ენა ვერ დაასუსტებს და არც უნდა დაასუსტოს რომელიმე ერის ენა მაგრამ თუ სხვებს უფლება აქვს თავიანთ უფლებებზე ილაპარაკონ და მისთვის მესაფერისი გარანტიები მოითხოვონ, ასეთივე უფლებას ვერვინ წაართმევს ქართველ ხალხს თავის მიწა-წყალზე, ჩვენი პოლიტიკური ხაზი ამ საკითხშიაც გარკვეული და ნათელია: ის სავსებით მისაღებია საქართველოში მოსახლე ყველა ერების ინტერესების მიხედვით. და ეროვნულ [...] არგუმენტს [...] წამოაყენებს მისი გასამართლებლად, თორემ [...] იმ ტონის მოქმედებას, რომელ[...] ჩვენ ვაპირებთ შეგიოჯერთ[...].

ამბობენ, რომ რუსეთის საბჭოთა კონსტიტუციაში არ არის შეტანილი სახელმწიფო ენის მუხლიო. არც ეს მოსაზრება გამოდგება ჩვენს კონსტიტუციაში ენის შეტანის საწინააღმდეგოდ. [...] ეთო კონსტიტუცია ეხება საბჭოთა ნაციონალურ რესპუბლიკებს თავისუფალ ფედერაციის, აქ ერთი სახელმწიფო ენის შესახებ შეუძლებელი იყო ლაპარაკი; მეორე—რუსეთში ენის საკითხი არ სდგას მწვავედ და იქ მას არავინ ემუქრება, წინააღმდეგ, რუსული ენა ერთადერთად აგრესიული ენა არის და მან გაბატონებული მდგომარეობა მოიპოვა ისტორიულად არა მარტო რუსეთში, არამედ მისთვის სრულიად უცხო ტერიტორიებში და ერებში. რუსეთის მდგომარეობა არ მოითხოვდა ენის საკითხის რადიკალურად დასმას და პოლიტიკურადაც ეს სწორიც არის. მაგრამ ვინც საქართველოს მდგომარეობას ამ საკითხში ადარებს რუსეთის პირობებს, იგი დიდ პოლიტიკურს შეცდომას ჩადის და მხოლოდ განყენებულად მსჯელობს. ჩვენი პირობები და მდგომარეობა სულ სხვა არის რუსეთთან შედარებით და ამიტომ სრულებით დაუშვებელია რუსეთის კონსტიტუციის აქ მოტანა ამ საკითხში. გარდა ამისა რუსეთის კონსტიტუციაში მრავალი რამ არ არის შეტანილი, ზოგი რამ ოთხი წლის გამოცდილებამ შეიძინა შესასწორებელი შექმნა, როგორც ეს განაცხადა ამხ. ბ. კვირკველიამ თავის მოხსენებაში. თუ სხვა საკითხში ითხოვენ შესწორებას და დამატებას, რატომ ეს კითხვა არ ითხოვს ასეთსავე პროცესს? ამის გასამართლებელი დებულება ჩვენ ვერ ძიებაში კონსტიტუციის პროექტის დამცველებმა.

როდესაც იგი [...] ცნობილია, გვეშინია, რომ მერყევსა და გაურკვეველ მდგომარეობასთან გვაქვს საქმე. ამ შერიგებისა და ვიდაცის შიშითაა. გადაჭრილი პოლიტიკური ხაზი აქ არ არსებობს. ძალიან სიტყვიერი განცხადება, რასაკვირველია, საქმეს ვერ უშველის. საჭიროა საკითხის პრაქტიკულად დაყენება და როდესაც პრაქტიკულს საშუალებას ვეძებთ, ჩვენს ხელისუფლებას რაღაც ეჭვები და გაუბედაობა ეტყობათ.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ეს საკითხი არ არის არც საეჭვო და არც გაურკვეველი. მისი ლოღიკური ხაზი ნათელი და გარკვეულია, ჩვენი ხელისუფლება მოვალეა ამას ანგარიში გაუწიოს და ქართულ ენას მოუპოვოს თავისი შესაფერისი ადგილი—თავისსავე სამშობლოში.

ყოყმანობა და გაურკვევლობა გამოიხატა საკითხის დაყენებაშიაც. მთავარი სადაო საკითხი იყო ის, შევიტანოთ თუ არა ენის შესახებ მუხლი კონსტიტუციაში. კომუნისტების შეტანის წინააღმდეგნი იყვნენ. მაგრამ კამათმა საკითხი თითქოს შესცვალა და მას სხვანაირი სახე მისცა.

პარტიეცემულმა მომხსენებელმა თავის საპასუხო სიტყვაში განაცხადა, რომ „ლაპარაკი შეიძლება მხოლოდ იმაზე, თუ როგორი უნდა დავასაბუთოთ ეს მუხლი (ენის შესახებ), როგორი ფორმაში ჩამოვაყალიბოთ იგი“.

აქ საკითხი სხვანაირად ისმის. აქ წინასწარ უკვე გადაწყვეტილია ენის შესახებ მუხლის შეტანა. საკითხი ეხება მხოლოდ მის ჩამოყალიბების ფორმებს. ამაზე შეიძლება მსჯელობა და ამ მიმართულებით საკითხი გარკვეულ სახეს ღებულობს.

ერთხელ და სამუდამოდ ხელი უნდა ავიღოთ [illegible] ის გაურკვევლობაზე და ნათლად და გარკვევით ვსთქვათ ჩვენი ნამდვილი გადაწყვეტილება ენის საკითხის შესახებ. საკითხი კი „ტუპიკში“ არის მომწყვდეული გაურკვეველ პოლიტიკის გამო. მისი ამგვარს ყოფაში დატოვება შეუძლებელია. ჩვენ საშუალება გვაქვს, ყრილობის დადგენილების მიხედვით, გაურკვევლობა გავფანტოთ და ვსთქვათ სოციალისტური რესპუბლიკის გადამჭრელი სიტყვა ქართული ენის შესახებ.

სიმონ ხუნდაძე.

ქართული ჯარი

საქართველოს საბჭოთა ყრილობამ თავის მიერ არჩეულ აღმასრულებელ კომიტეტს დაავალა ჯარის შედგენა.

კომუნისტური პრესაც ალაპარაკდა ჯარის შექმნის შესახებ.

ამ „ამბავმა“ ბევრს „იმედები“ აღუძრა და ნოყიერი ნიადაგი მოამზადა ახალი ჭორებისათვის.

ასე, რომ დღეს თითქმის მთელი საზოგადოების ყურადღება, ჯარის საკითხისაკენ არის მიმართული.

ჩვენ იმ თავითვე მოვითხოვდით ქართველი ჯარის შექმნას და აუცილებელ საჭიროებად მიგვაჩნდა მისი დაუყონებლივ დარაზმვა.

ამას ჰქონდა მნიშვნელობა არა მარტო სამხედრო ოპერაციებისათვის, რომელიც არ არის მოულოდნელი ჩვენს მიწა-წყალზე, არამედ ამას ქონდა დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობა, რომელიც ეროვნულ—სახელმწიფოებრივ ორგანიზაციას მისცემდა თავის სახეს და ქართველი ხალხის შემეცნებაში გაქრებოდა „რუსის“ აჩრდილი.

გასულ წელს, ჩვენს სახელმწიფოებრივ ცხოვრებას აუცილებლად ჰქონდა ანორმალური ხასიათი, რაც გამოიხატებოდა არა მარტო დროებითი ინსტიტუტის აჩქარებულ ნაბიჯებში, არამედ იმასშიაც, რომ უცხო ძალას ეპყრა ქართველი ჯარის ადგილი.

თუმცა დაგვიანებით, მაგრამ დღეს მაინც. ყველასათვის აშკარა გახდა ქართველი ჯარის შექმნის აუცილებლობა.

მით უფრო საჭიროა განსაკუთრებული ყურადღება მივაპყროთ ჯარის შექმნას, რომ როგორც საშინაო ისე საგარეო მდგომარეობა ჯერ კიდევ არ წარმოადგენს „ნორმალურ“ პირობებს, რომ შესაძლებელი იყოს მხოლოდ ეკონომიურ ფრონტზედ გაძლიერებული ენერგიით საშვიდო ცხოვრებისათვის ზრუნვა.

[illegible] აღნიშნავს, ჩვენი ქვეყნის განსაკუთრებული სტრატეგიული მდგომარეობა რომელიც ქმნის მეტად წინ დაყენებულ პოლიტიკის წარმოების საჭიროებას. ერთი მხრით თუ საბჭოთა რესპუბლიკები არიან ჩვენ მეზობლად, რომელთა შორის არის სრული სოლიდარობა და არ არის მოსალოდნელი „ძირითადი ქიშპობა“ (?), მეორე მხრით ნახევრად მეგობრული მეზობელი გვყავს ოსმალეთის სახით, რომელსაც არ შეუძლია საბჭოთა რესპუბლიკების ინტერესთა მიხედვით ზომავდეს პოლიტიკურ მოვლენათა წყობას. მესამე მხრივ სრულიად ანტიპოდი ძალა—ანტანტური ქვეყნების სახით შესაძლებელ მომენტს უცდის, რომ მტკივნეულ ადგილს ჩასცეს მახვილი რევოლიუციონურ ქვეყნებს.

ასეთ პირობებში ჯარი, უმთავრესი საზრუნავი უნდა იყოს და დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს მისი შექმნის საკითხს.

რა თქმა უნდა მოსალოდნელ საფრთხეს ჩვენი რესპუბლიკის ძალები ვერ გაუმკლავდებიან, თუ წინააღმდეგობა ომის ასპარეზზე გაიშალა, მაგრამ ისიც აუცილებლად დიდათ მნიშვნელოვანი იქნება, რომ მშრომელთა საქართველოს, მკვიდრი დასაყრდენი ექნება და თანასწორ ძალებთან მას შეეძლება თანასწორ ენით ლაპარაკი.

ის პოლიტიკური კონიუნქტურა, რომელიც იქმნება დღეს საერთაშორისო პოლიტიკაში საბჭოთა რესპუბლიკების მიმართ არ ქმნის დიდი ბრძოლების გაჩაღებას შესაძლოობას. ვაშინგტონიდან დაწყებული, ვიდრე გენუამდე, აშკარავდება, რომ სამხედრო ფრონტი აუცილებლად ეკონომიური ურთ ერთობით შეიცვლება, რასაც დაჟინებით მოითხოვს სასიცოცხლო ენერგიისაგან დაცლილი ორივე ბანაკი.

ეს მთავარი დებულება აუცილებლად გატარდება გენუას კონფერენციის მუშაობაშიაც და ანტაგონისტური ურთიერთობა კომპრომისულ დამოკიდებულებათ შეიცვლება.

მაგრამ ეს სრულიადაც არ ნიშნავს ამ ორი სამყაროს შერიგებას, მათ საბოლაო შეთანხმებას.

პირიქით ეს დროებითი შეთანხმება გენერალური ბრძოლების სამზადისისათვის არის საჭირო, რომლის დროს ორივე ძალა შეეცდება მთელი ენერგიის დაჭიმვას ახალი ბრძოლისათვის.

უნდა ვიფიქროთ, რომ დღესაც პატარა ავანტიურებს ხელს არ შეუკრავს ანტანტური ძალა და, პირიქით, კიდეც ეცდება პატარა ავანტიურებით ხელი შეუშალოს საბჭოთა რესპუბლიკების ნორმალურ ცხოვრებას.

ამიტომ სამხედრო ძალას დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს, რომელსაც დღეს უდიდესი რევოლიუციონური მნიშვნელობა აქვს.

დღეს დაზავების პერიოდია მოწინააღმდეგე ძალთა შორის. როგორც ვაშინგტონში ყველა უარს აცხადებდა განიარაღებაზე და შეიარაღების პროექტებს ადგენდა ისე, მეორე ძალაც, საბჭოთა რესპუბლიკებიც, ვერ გაუშვებენ თოფს ხელს და დიდ ყურადღების საგნად გვიხდიან სამხედრო ძალის გაძლიერებას.

საქართველოში აუცილებლად უნდა შედგეს საქართველოს წითელი ჯარი, რომელიც უმთავრესად უნდა მოხდეს მობილიზაციის წესით.

მობილიზაციის წესით შედგენილი წითელი ლაშქარი დაანახვებს მტერსაც და მოყვარესაც, რომ მშრომელთა ძალაუფლება ქართველი მშრომელის მაჯის-ცემას ემყარება და საქართველოს მუშა და გლეხი არავის „ოპეკუნობას“ არ საჭიროებს. მან იცის თავისი უფლების დაცვა და არავის არ დაუთმობს მშრომელი ხალხის ბედს და სამშობლოს ინტერესებს.

ს.—ელი.

საბჭოთა რესპუბლიკების [illegible]

მოსკოვი. 22 თებერვალს კალინინის თავმჯდომარეობით შესდგა თათბირი, რომელსაც დაესწრო წარმომადგენლები აზერბეიჯანის, სომხეთის, საქართველოს, ბელორუსიის, ბუხარის, შორეულ აღმოსავლეთის რესპუბლიკის, უკრაინის და ხივის საბჭოთა რესპუბლიკის. ამ რესპუბლიკების წარმომადგენლებმა, ს. რ. კ. კომიტეტის თავმჯდომარესთან ერთად, ხელი მოაწერეს ოქმს აღნიშნულ რესპუბლიკების ინტერესების საერთო ევროპის კონფერენციაზე დაცვის საქმის რ. ს. ფ. ს. რ. გადაცემისა და მიანდვეს რუსეთის რესპუბლიკას მათის სახელით პირობები შეკრას და ხელი მოაწეროს იმ აქტებს, რომლებიც გამომუშავებული იქნება ევროპის მომავალ კონფერენციაზე.

თათბირის ოქმი ასეთია: სრულუფლებიანი წარმომადგენლებმა აღნიშნული რესპუბლიკებისა: აზერბეიჯანის—ალი მირზალი, სომხეთის—ს. ტერ-გაბრიელიანი, საქართველოს—მ. ცხაკაია, ბელორუსიის—ა. ჩერვიაკოვი, ბუხარის—ად. ხოჯაევი, შ. აღმოსავლეთის რესპუბლიკის—ნ. მატვეევი, უკრაინის—ხ. რაკოვსკი, ხორეზმის (ხივის) საბჭოთა რესპუბლიკის—აბ. ხოჯაევი, ხელი მოაწერეს შემდეგ ოქმს: ვმოქმედობთ რა თითოეულ მათ მთავრობების რ. ს. ფ. ს. რ. მთავრობის მონდობილობის საფუძველზე და განვიხილეთ რა აღნიშნულ რესპუბლიკების ინტერესების საკითხი მომავალ კონფერენციაზე, რომელიც მოწვეულია უმაღლეს საბჭოს, მოკავშირე და ასოციაციურ მთავარ მეთაურთა მიერ, 1922 წ. 13 იანვარში გადაწყვეტილების თანახმად, დაადგინეს: ვინაიდან ზემოხსენებული დამოუკიდებელი რესპუბლიკები რ. ს. ფ. ს. რესპუბლიკისა ძმურად ძლიერ არიან დაკავშირებული, არამედ მათი უზრუნველყოფისათვის მომავალ კონფერენციაზე მათი ინტერესების დაცვა მიენდოს რ. ს. ფ. ს. რ. აგრეთვე მიენდოს მას შეკრას და ხელი მოაწეროს მათის, 8 რესპუბლიკის სახელით, როგორც ამ კონფერენციაზე გამომუშავებულ აქტებს, აგრეთვე ყოველგვარ საერთაშორისო პირობებს, რომელიც უშუალოდ თუ არა პირდაპირ დაკავშირებულია კონფერენციასთან და მიიღოს ყოველი აქედან გამომდინარე ნაბიჯები, რომლის დასამოწმებლად აღნიშნულ რესპუბლიკების წარმომადგენლები ხელს აწერენ ამ ოქმს და სვამენ მასზე თავიანთ ბეჭდებს. მოსკოვი. კრემლი. 1922 წ. თებ. 22.

მ. ი. კალინინის განცხადება. ქვემორე ხელის მომწერი ს. რ. ც. ა. კ. თავმჯდომარე თანახმად სრულიად რუსეთის ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტის მიერ მიცემულ საფუძვლებზე მომქმედმა არაჩვეულებრივ სესიაზე 1922 წ. თებ. 27., კმაყოფილებით იღებს რ. ს. ფ. ს. რ. სახელით ამ ოქმით დამტკიცებულ და საბჭოთა რესპუბლიკების ინტერესების გამომხატველ მინდობილობას მოკავშირე და მოძმე რესპუბლიკებისაგან. რუსეთის რესპუბლიკების მთავრობა მიიღებს ყოველგვარ ზომას იმისათვის, რომ მასთან მჭიდროთ დაკავშირებულ მოძმე რესპუბლიკის ინტერესები საკმაოდ დაცულ იქმნას კონფერენციაზე. რუსეთის მთავრობა ადევნებს თვალყურს, რათა დელეგაციამ, რომელიც იქნება არჩეული რუსეთის სახელით, გამოხატოს და დაიცვას ინტერესები რუსეთის და მასთან დაკავშირებულ მოძმე რესპუბლიკებისა მომავალ კონფერენციაზე და დროზე აცნობოს მოძმეთა რესპუბლიკის მთავრობებს კონფერენციის მუშაობის მსვლელობა.

თურქული პრესა

სტამბულის გაზეთ „იკდამში“ „ანგორა“-ს სათაურით დაბეჭდილია შემდეგი:

მუსტაფა ქემალ ფაშის მიერ გამოთქმული პოლიტიკური მოსაზრება სავსებით გამოხატავს მთელი ანატოლიის მისწრაფებებს. და ამ საგანზე ლაპარაკიც ზედმეტია, ვინაიდან დღევანდელი სისტემა ანატოლიის წესწყობილებისა ცხადია და ნათელი, როგორც ამას განმარტავს თავის მოხსენებაში მუსტაფა ქემალ ფაშა. და სწორედ ამ წესწყობილების სისტემის შემოღებისა არის, რომ ხალხმა ისევე თავის წარმომადგენლობის საშუალებით უნდა მოაგვაროს თავისი საქმე და ცხოვრება, რომელსაც იურიდიულად ეწოდება დემოკრატიული სისტემა.

ჩვენ ეს სისტემა ცხოვრებაში ვერ გავატარეთ.

კონსტიტუციის გამოცხადების შემდეგ „ერთობისა და პროგრესის“ კომიტეტმაც ვერ შესძლო დემოკრატიული სისტემის ცხოვრებაში გატარება. ჩვენ ამით ის კი არ გვინდა ვსთქვათ, რომ მათ არ მოისურვეს დემოკრატიული სისტემის ცხოვრებაში გატარება, არამედ ჩვენ ვამბობთ მხოლოდ რომ მათ ასეთი სისტემის ცხოვრებაში გატარებისათვის აკლდათ შემოქმედებისა და შემეცნების უნარი.

ანგორის დიდი ეროვნული ყრილობის საქმიანობაში ვხედავთ დემოკრატიული სისტემის ცხოვრებაში გატარების ცდას. ამას დიდი ეროვნული ყრილობის აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ორგანოების შეერთება გვიჩვენებს, რომლის საშუალებით სახელმწიფოს ძალა-უფლება გადადის ხალხის ხელში. ჩვენც ასეთი დემოკრატიული სისტემის შემოღება გვინდა სწორედ ვინაიდან, მთავრობის სახელით ჩადენილი უსამართლობა, დაუდევრობა და ადვირ აშვებული მტარვალობა დღითი დღე ძლიერდებოდა. ხალხს კი თავისი მდგომარეობისა არა ესმოდა-რა. „ერთობისა და პროგრესის“ კომიტეტმაც თავისი თავი ამ სიბოროტისაგან ვერ გაინთავისუფლა და მეტად მნიშვნელოვან და საბედისწერო საქმეებშიც ხალხისაგან დამოუკიდებლად მოქმედებდა, და მას არ ეკითხებოდა. ეს ძველი ზნე-ჩვეულების ნაყოფი იყო. მაგრამ ანგორელები კი ქვეყნის პატარა საქმეებშიაც ხალხთან დამოკიდებულებას იჩენენ. ანგორის ყრილობა, სტამბოლში მოწვეულ ყრილობებს სრულიად არა ჰგავს. მიტომ, რომ სტამბოლის ყრილობები, ცხოველებივით მათ გარშემო შემოვლილ ხაზის გარეშე ვერ გამოდიან.

როდესაც ხალხი თავის საქმეს თვითონ მოაგვარებს, ნაყოფსაც დაინახავს. ჩვენ ძველი წესწყობილების სისტემა გვახსოვს. ეს პოლიტიკა კი არ იყო, არამედ მლიქვნელობა და თვალთმაქცობა იყო. შემდეგ გაზეთი ეხება ძველი წყობილების უარყოფით მხარეებს და აღნიშნავს: წინად ჩვენს გარეშე მყოფ ზოგიერთ ჯგუფთა შორის ვიმყოფებოდით ჩაფლული და მარტო ჩვენს თავზე კი არა, მათზედაც ვფიქრობდით. ეროვნული პოლიტიკა არ არსებობდა. დღეს რაკი მარტოკა დავრჩით, იძულებული ვართ საფუძვლიანად ვიფიქროთ ჩვენს თავზე. აწი დასაზოგავი რაიმე ინტერესები არა გვაქვს-რა. სხვა ეროვნებებს საკუთარი ეროვნებით უნდა დაუპირისპირდეთ. და საწინააღმდეგოდ მოქცევა, სიცოცხლეზე ხელის აღებას ნიშნავს.

ძველი ზამების განმეორება ნიშნავს მეკვეთებას—შელესვასა და შელეწვას. ნამდვილად კი საძირკველი იყო ძველი წყობილების უნიადაგო და ფუჭი. წინეთ უცხოელებიც ცდილობდნენ გაეფართოებინათ ისევეც ფუჭად აგებული სახელმწიფოს საძირკველი. ჩვენი სახელმწიფოს დიდი ვეზირები კი დიდის ამბებით შელესვისა და შელეწვის პოლიტიკას ეწეოდნენ. ანგორის დღევანდელი წესწყობის სისტემა სულ სხვა არის, მიუხედავად მდგომარეობის სირთულისა და სიმწვავისა, ანგორა მაინც სახელმწიფოს უტყუარი და სადი საძირკვლის ჩაყრას ცდილობს და ეყრდნობა თვით ხალხს, რამდენად გამართლებულია ანგორა ამ ბრძოლაში? თუ მიუკერძოებლად გავითვალისწინებთ, დავინახავთ, რომ არც ისე მკვიდრად არის გამართლებული. თუ მას საბერძნეთი დაუპირისპირეს, ეს საქმეში არაა მისაღები. სმირნის საკითხი დროის საკითხია, იმას ისევ თავის დროზე ანგორა გადასწყვეტს.

დღეს საბერძნეთი მზადდება [illegible] ვენაში საომარი მასალების მისაღებად გადაცემულ თავისი ოფიცრებს გზავნის. მაგრამ ამ შემთხვევაში დარწმუნებული ვართ, რომ არც ანგორას [illegible] თუ ანგორა, არამედ მთელი თურქეთი და მუსლიმანებიც ხელიხელს ჩაკიდებული უნდა მუშაობდნენ. ისეთს დროში არ ვცხოვრობთ, რომ მტრების განზრახვას თვალი არ ვადევნოთ. მას რომ გაძლიერებულ ძალასთან ჰქონდა საქმე დღეს, ანატოლია სულ ერთიანად მოსპობილი და განადგურებული იქნებოდა. სა ერთმეთი მარტო სმირნით არ დაკმაყოფილდებოდა. ანატოლიის საუკეთესო მიწა-წყალი, თურქეთის პოლიტიკურად და ეკონომიურად გამოუსადეგარი ადგილები, გამოგვეცლებოდა ხელიდან მიტომ, რომ მათი, დასაცავი სულიერი და ხორციელი ძალა არ გვექნებოდა. მოწინააღმდეგე პრესის პასუხის საშუალებასაც ყოველგვარ მოკლებული. (აქ ხუთი სტრიქონი არის ცენზურის მიერ ამოშლილი) ვენიზელოსის და საპატრიარქოს უწყების მიერ დამზადებული საშუალებანი, გამოქვეყნებული საერთო გაწეული პროპაგანდა, პოლიტიკური [illegible] ბრძოლებანი, გაძლიერებული ძალების ჯოჯოხეთური მისწრაფებანი გამარჯვებით უნდა [illegible].

ჩვენი სისუსტის გამო, ჩვენს მიწა-წყალზე [illegible] სიტყვებით თავიანთ მიზანს არ გადაუხვევდნენ. მტრების დასაყრდნობი ადგილები ცხადი იყო, სახელმწიფოს სუვერენიტეტის მაჩვენებელი პირველი ბოძი—მმართველობა აღიგვა და მეორე ბოძი—საერთო ძალა აღარ იყო. ამ ორი ძალის შემქმნელი და შემაერთებელი დიდი სულიერი ძალის მქონე პიროვნება აუცილებელი იყო. და აი ამ ძალამაც ანატოლიის მოძრაობაში მონაწილეობის მიმღებ მოწინავე პირთა შორის იჩინა თავი. ეს ძალა არის ღვთის მიერ არჩეული ძალა. ზოგიერთ პიროვნებაში ასეთი არაჩვეულებრივი ძალა არის ჩასახული.

ყოველი ერის ისტორიაში ასეთი არაჩვეულებრივ ძალების მქონეთ ნაკლებად შევხვდებით.

და ამ ძალების სულიერ სიმდიდრეს მოკლებული ერი დაიღუპება, მოისპობა. ისტორიაში მსგავსი ასეთებისა ბევრი ნახულა.

ჩვენი მომავლის იმედები საბერძნეთზე გამარჯვებაზე უფრო შორს მიდის. საბერძნეთის ეკონომიური მდგომარეობა ისე ცუდი და გაფუჭებული აქვს, რომ მათი გამოსწორებისათვის მათ დიდი დრო და ჟამი დასჭირდებათ. ჩვენი ეკონომიური ნიადაგი კი მათზე მეტად არის უზრუნველყოფილი. საბერძნეთისათვის ახალი გეოგრაფიული მდგომარეობა [illegible] სახიფათო არის. ვენიზელოსმა სთქვა ფრაზა:—საბერძნეთისათვის დიდი უბედურება იქნებაო, აგრეთვე მას სმირნის დაკარგვაც არ უნდოდა, მაგრამ მასში არაჩვეულებრივი ბედის [illegible] აღძრულ იმედებს თავის პრესტიჟი ანაცვალა და საბერძნეთი სახიფათო საქმეში გაება. როგორც ყველამ იცის, თავად ბისმარკსაც არ უნდოდა, რომ ელზას-ლოთარინგიისათვის შეეხო ხელი. მაგრამ გერმანეთის გენერალურმა შტაბმა სურვილი გამარჯვებით [illegible] ოლქის დაპყრობა მოითხოვა. ბოლოს რა მოხდა? [illegible] არის ზოგიერთ გარემოებათა მისახედავი შემთხვევა. როგორადაც იქ გარემოებათა მსგავსი შემთხვევის მიმდინარეობა იცვლის მიმართულებას, [illegible] შებრუნდება. აი ეს [illegible] ანატოლიის მოძრაობამ შესცვალა. ვენიზელოსს კი [illegible] ეგონა. თუ [illegible] მაინც რაიმე მორალური მოძრავი ძალა [illegible], ამას არ ფიქრობდა. [illegible] ზოგიერთებისავით იყო დარწმუნებული, რომ თურქებიც მორალურად დაცემის სენით არიან შეპყრობილი, თუმცა მათი [illegible] და დეგენერაციის პროცესს განიცდიანო. ამიტომ მას თურქების [illegible] სურდა მიეღო.

მის წინაშე წამოყენებულ დოვლათის სიმდიდრე მას თავისი ანგარიში დაუბნია. მას სურდა ანგორა შეცდომაში შეეყვანა და ამისათვის სხვა და სხვა ხრიკებს მიმართავდა, მაგრამ ანატოლია კი ყველა ასეთებს მხოლოდ ირონიით შეხვდა და მომავალშიაც შეხვდება“.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა პირველი ყრილობა

(მეშვიდე სხდომა მარტის 2-ს)

სხდომას ხსნის თავმჯდომარე მამულია.

ბ. კვირკველია კითხულობს კონსტიტუციის ტექსტს ქართულ ენაზე, რის შემდეგ იხსნება კამათი.

[illegible]

ამხ. სიმ. ხუნდაძის სიტყვა

ამხანაგებო! [illegible]

წესწყობილებისა და შექმნა სოციალური მეურნეობის. საბჭოთა სისტემა არის ახალი ტიპის სახელმწიფო. ჩვენ ვიცით, რომ სახელმწიფო ყველგან და ყოველთვის კლასიური მოვლენაა. ამ ორგანოს თავის შინაარსს, ფორმას და ქცევის მეთოდს აძლევს ის კლასი, რომელიც მის სათავეში მოექცევა. სოციალისტური აზროვნება არსებითად უარყოფს სახელმწიფოს არსებობას კომუნისტური წყობილების დროს. ცხადია, როცა პროლეტარიატი დგება ცხოვრების სათავეში, მან ძველი ფორმა სახელმწიფოსი უნდა დაშალოს და ახალი წყობილების შენებას უნდა შეუდგეს. მაგრამ თუ პოლიტიკურად შევხედავთ საკითხს, დავინახავთ, რომ არის ძალები, რომლებსაც პროლეტარიატი იძულებულია პოლიტიკური ძალა-უფლება ჩამოართვას თავის მიზნის, კომუნიზმის განსახორციელებლად. ჩვენს წინაშე არის გარკვეული ისტორიული პერიოდი, როდესაც კლასიური ომები ხდება, სადაც პროლეტარიატმა უნდა შესძლოს თავისი ძალა-უფლება განახორციელოს და განამტკიცოს. კაპიტალიზმისა და კომუნიზმს შორის არის ხანგრძლივი რევოლუციონური პერიოდი, რომლის დროსაც ხდება ლიკვიდაცია ძველი წყობილებისა და ნიადაგი ეყრება ახალს სოციალურს ურთიერთობას. აქ იქმნება კაპიტალიზმისა და სოციალიზმის კატეგორიების შერეული ისტორიული სისტემა, რომელიც აუცილებლად უნდა განვლოს რევოლუციონურმა მოძრაობამ, რომ თავის მიზანს მიაღწიოს. უშუალოდ გადასვლა კაპიტალიზმიდან სოციალიზმში შეუძლებელია. თავისი შინაარსითა და თავისი პოლიტიკური ღირებულობით საბჭოთა სისტემა არის გამომხატველი მშრომელი ხალხის დიქტატურისა და მისი ბატონობის ამ გარდამავალ პერიოდში. ეს არის ფორმა პოლიტიკური ბატონობისა, რომლითაც გადავდივართ კაპიტალისტურ მეურნეობიდან სოციალისტურ წესწყობილებაში. ამ ხანაში პროლეტარიატისათვის საჭიროა ძალდატანება, დიქტატურა. ამ დიქტატურის გარეშე მას არ შეუძლიან არსებობა. ღირებულება ამ სისტემისა იმაში კი არ გამოიხატება მარტო, რომ ის ასახავს პროლეტარიატის დიქტატურას, არამედ იმაში, რომ ძალდატანების საშუალებით ის სპობს მოწინააღმდეგე კლასს, და ნიადაგს უყრის ახალ წესწყობილებას, რომელიც თავისი შინაარსით უკლასიური და თავისუფალია ყოველგვარ სახელმწიფოსაგან. ჩვენ თუ მხოლოდ როგორც პოლიტიკურ ორგანიზაციას ისე განვიხილავთ საბჭოთა სისტემას, ჩვენ ვერ გამოვარკვევთ მის ნამდვილ ღირებულებას. საბჭოთა სისტემა მარტო პოლიტიკურ ბატონობას არ გულისხმობს, იგი გულისხმობს აგრეთვე ეკონომიურ ბატონობასაც. თანამედროვე ფინანსიური კაპიტალის განვითარება ისეთი ტენდენციით მიემართება, რომ შესაძლებელი ხდება შეერთება ამ ორი ძალისა—პოლიტიკურისა და ეკონომიურის, მაგრამ ევროპაში ეს შეუღლება ვერ მოხდა, იქ მათ შორის დღესაც წინააღმდეგობა არის: საბჭოთა სისტემამ კი შესძლო ამ შეერთების მოხდენა, საბჭოთა სისტემა თავისი შინაარსით აულებს, აერთებს ეკონომიკას და პოლიტიკას. მარქსი ამბობს პარიზის კომუნის შესახებ, რომ იგი უმშვენიერესი იარაღი არის სოციალური ტრანსფორმაციის მოსახდენად. საბჭოთა სისტემა პროლეტარიატისა და მშრომელი გლეხობის ეკონომიური დიქტატურაც არის. მხოლოდ მისი საშუალებით არის შესაძლებელი სოციალური წყობილების გარდაქმნა, ძველი საწარმოო ურთიერთობის მოსპობა და ახალის განმტკიცება. აი, ამხანაგებო, როგორ უნდა მივუდგეთ ჩვენ საბჭოთა წყობილებას, საბჭოთა სისტემას. მემარცხენე სოციალისტ-ფედერალისტთა ფრაქცია ამ თვალსაზრისით უდგება საბჭოთა სისტემას და თქვენთან ერთად აღიარებს, რომ იგი არის ერთად ერთი უძლიერესი საშუალება და იარაღი სოციალური გარდაქმნის მოსახდენად, იგი არის ერთად ერთი გზა კაპიტალიზმის ბატონობის მოსასპობად და სოციალისტური წყობილების დასამყარებლად. გზა პარლამენტარული, გზა დემოკრატიული ჩვენ უარვყავით, როგორც გზა ბურჟუაზიის ბატონობისა და კაპიტალისტური მეურნეობის განმტკიცებისა. ამ თვალსაზრისით ვუდგებით ჩვენ საბჭოთა სისტემას და ვამბობთ, რომ იგი უმეშვეო კლასიური ორგანიზაციაა; საბჭოები მჭიდროდ არის დაკავშირებული მშრომელ ხალხთან თავისი ორგანიზაციებით და სოციალისტური დემოკრატიის პირდაპირის გზით ამჟღავნებს თავის ნებისყოფას.

თანამედროვე საქართველოს სოციალური წყობილება თავისი შინაარსით გამომხატველი არის მშრომელი კლასის, მშრომელთა ბაზისი. ჩვენი ერის სოციალური შენობა არ წააგავს ბურჟუაზიულ სახელმწიფოების შენობას. არისტოკრატია კი ხანია მოკვდა, რევოლუციამ მედგარი მახვილი ჩასცა მას და ქირურგიულის ოპერაციით მოსპო საქართველოს სხეულიდან. ჩვენში არ არის არც მძლავრი ბურჟუაზია. ჩვენში არიან მხოლოდ სპეკულიანტები. თუ პროცენტულად ავიღებთ საქართველოს სოციალურ ძალთა განწყობილებას, იგი შემდეგ %-ში გამოიხატება: საქართველოს მშრომელი მასსა უდრის 90%-ს. თუ ჩვენ საბჭოთა სისტემას შევუფარდებთ საქართველოს მდგომარეობას, დავინახავთ, რომ იგი სავსებით ეგუება მის თანამედროვე სოციალურს შენობას, მის სტრუქტურას. საქართველოს სოციალურ შენობას მშრომელთა კატეგორიები ახასიათებენ, მისი კონსტიტუციაც შრომის საფუძველზე და სოციალურ ფენების შეფარდებით უნდა იყოს აგებული. ამიტომ საბჭოთა სისტემის რეალურად განხორციელება შესაძლებელია ჩვენში. როდესაც მენშევიკები, მემარჯვენე ფედერალისტები და ნაციონალ-დემოკრატები ფიქრობდნენ დამფუძნებელ კრებით, პარლამენტის საშუალებით ავეგოთ ბურჟუაზიული პოლიტიკური ფორმა საქართველოს სოციალურ ნიადაგზე, მაშინ ჩვენ ვფიქრობდით, რომ ეს წინააღმდეგობა იყო ჩვენი მდგომარეობისა, რომ ეს იყო აშკარა რეაქციონური, აშკარა არაპროგრესიული გზა, დღევანდელი აქტი კი ამ მხრივ სავსებით მისაღებია და სრულიად გამოხატავს საქართველოს სოციალურ ყოფას, მის მდგომარეობას. მაგრამ ამასთანავე მე მინდა რამოდენიმე შესწორება შემოვიტანო ფრაქციის დადგენილებით კონსტიტუციაში, ამხანაგმა მომხსენებელმა პირველ მუხლში აღნიშნა, რომ საბჭოთა კონსტიტუციის მთავარი მიზანი არის პროლეტარიატის დიქტატურის დაწესება, პროლეტარიატის დიქტატურის განმტკიცება. მე ვფიქრობ, რომ ეს არ არის მისაღები, მე ვფიქრობ, რომ ასეთი მუხლის შეტანა ყოვლად დაუშვებელია. თუ კი ჩვენ ვეწინააღმდეგებოდით მენშევიკებს, რომელნიც არსებითად ბურჟუაზიის დიქტატურას აწესებდნენ საქართველოში, ჩვენ იმავე მხრივ უნდა წინააღმდეგობა გავუწიოთ იმ დებულებას, რომელიც გვეუბნება, რომ საქართველოში უნდა დაწესდეს მხოლოდ პროლეტარიატის დიქტატურა. საქართველო თავისი სოციალური წყობილების მიხედვით წარმოადგენს უმთავრესად მშრომელთა კლასს, რომელსაც შორის პროლეტარიატი 2-პროც. შეადგენს. დიდი უმრავლესობა საქართველოში არის მშრომელი გლეხობა. ამიტომ საქართველოს პოლიტიკურს წყობილებას უნდა მიეცეს ისეთი სახე, რომელიც მის სოციალურს მდგომარეობას და მის პირობებს სავსებით შეეფერება. ეს არის უეჭველი დებულება.

მე მივუთითებ ფაქტზე სავსებით მისაღებია მომხსენებლის წინადადება—ვარაუდებლით რუსეთის გამოცდილებით. ეს გამოცდილება ჩვენი წინადადების სასარგებლოდ ლაპარაკობს. თუ რუსეთში გადადგეს უკან ნაბიჯი, ეს აიხსნება არა მარტო იმ გარემოებით, რომ საერთაშორისო რევოლუციის განვითარება წავიდა არა იმ გზით, როგორც ამას ფიქრობდნენ რუსეთის კომუნისტები, არამედ იმითაც, რომ სოციალური მდგომარეობამ რუსეთისა მოითხოვა ახალი პოლიტიკის შემუშავება. ამ ახალს პოლიტიკას სარჩულად უდევს პროლეტარიატის და მშრომელი გლეხობის შეერთებული დიქტატურა.

თავმჯდომარე: ხუთი წუთი დაგრჩათ.

ს. ხუნდაძე: როდესაც გადაჭრით და გარკვევით ამბობდა, რომ ერთი მთავარი მიზეზი, რომელიც ხელს გვიწყობდა ახალი ეკონომიური პოლიტიკისათვის, ეს არის სოციალური ფენა რუსეთისა, რომ რუსეთი წარმოადგენს არა პროლეტარულს, არამედ გლეხთა სახელმწიფოს უმთავრესად. ამან გვაიძულა შეგვეცვალა ძველი პოლიტიკა და დავადგომოდით ახალ გზას, ახალ პოლიტიკას. რას ნიშნავს ეს? ეს ნიშნავს იმას, რომ გარდამავალი პერიოდის დროს საბჭოთა სისტემის შინაარსი სხვა და სხვა ერებში სხვა და სხვა გვარია. რუსეთში არ არის შესაძლებელი მარტო პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება, რადგან იქ დიდი უმრავლესობა გლეხობაა. ევროპასა და გერმანიაში შეიძლება პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება. აღმოსავლეთ ქვეყნებში შესაძლებელია გლეხთა დიქტატურის დაწყება, ეს სავსებით გარკვეულ იქნა ბაქოში აღმოსავლეთ ერების ყრილობაზე.

საბჭოთა სისტემა არის ისტორიულად მოპოვებული მუშურ-გლეხური სახელმწიფოს ფორმა, მის შინაარს საზღვრავს და არკვევს ესა თუ ის დიქტატურა, რომელიც ეყრდნობა კონკრეტულს სოციალურს ურთიერთობას. ეს სოციალური ურთიერთობა სხვა და სხვაობს სხვა და სხვა ქვეყნებში, ამის მიხედვით იცვლება საბჭოთა სისტემის შინაარსიც, გარდამავალ პერიოდის პირობებში.

ამიტომ ჩვენს ფრაქციას სრულის შეგნებით შემოაქვს შესწორება, რომ ნაცვლად პროლეტარიატის დიქტატურისა შეტანილი იქნას დიქტატურა მშრომელი ხალხისა. (ხმაურობა. ხმები: ეს არ შეიძლება). ეს თქვენი ნებაა არის. მე მოგახსენებთ ჩვენი ფრაქციის აზრს. მე ამით სრულიად არ მინდა იმის თქმა, რომ მშრომელი ხალხის დიქტატურა პროლეტარიატის წინააღმდეგ არის მიმართული. მაგრამ საკითხი სდგას პოლიტიკურად და თქვენ თუ არ გინდათ წამოეგოთ იმ ანკესზე, რომელიც დაგებულია, საკითხი თქვენ უნდა დასვათ პოლიტიკურად და ძალთა განწყობილებას, ფაქტიურს მდგომარეობას ანგარიში უნდა გაუწიოთ. ეს შესწორება მისაღები არის, როგორც პოლიტიკური მდგომარეობის, ისე რეალური ფაქტების მიხედვით. ჩვენ მარქსიზმის გაყინებულ დოქტრინებით კი არ უნდა ვიაზროვნოთ, არამედ ანგარიში უნდა გაუწიოთ საქართველოს სინამდვილესა და მის განსაკუთრებულ პირობებს.

მეორე ჩვენი შესწორება შეეხება სახელმწიფო კაპიტალიზმის შეტანას კონსტიტუციაში. კონსტიტუცია გვეუბნება, რომ დიქტატურის მიზანი არის სახელმწიფო კაპიტალიზმის საშუალებით სოციალიზმისათვის ნიადაგის შემზადება. უპირველეს ყოვლისა ჩვენ გარკვევით უნდა აღვნიშნოთ, რომ დიქტატურის მიზანი არის კაპიტალიზმის მოსპობა და სოციალისტური წესწყობილების შექმნა. სახელმწიფო კაპიტალიზმი სრულიად ახალი საფეხური არის დიქტატურის, ეს მხოლოდ მომენტი არის და რათ გინდათ იგი ხაზგასმით შეიტანოთ კონსტიტუციაში და დააწესოთ, როგორც ერთად ერთი აუცილებელი გზა სოციალიზმისაკენ...

თავმჯდომარე: თქვენი დრო გათავდა. (ხმები: გააგრძელეთ, გთხოვთ)

ამხ. ხუნდაძე: ამხანაგებო, მეორე მუხლი, რომელშიაც ჩვენ შეგვაქვს შესწორება, ეხება იმას, რომ კონსტიტუციაში შეტანილი არის ისეთი მომენტი, რომელიც არსებითად არ გამოხატავს პროლეტარიატის დიქტატურის შინაარს. კონსტიტუციაში არის აღნიშნული, რომ თითქოს პროლეტარიატის დიქტატურა სახელმწიფო კაპიტალიზმის გზით მიდის სოციალიზმის განსახორციელებლად. ჩვენ გულდასმით უნდა ავწონ-დავწონოთ ეს დებულება. სახელმწიფო კაპიტალიზმის მცნება გამოურკვეველი მცნება არის. იგი მხოლოდ უკანასკნელ ხანებში წამოიჭრა რუსეთში. მისი შინაარსის გარკვევა არ არის დამთავრებული. ფორმა სახელმწიფო კაპიტალიზმისა ჩვენ არ გვაქვს ევროპაში. ჩვენ იქ გვაქვს მონოპოლიური კაპიტალისტური ტრესტები, მაგრამ დამთავრებული სახელმწიფოს კაპიტალიზმი არა გვაქვს. ეს ჩვენ მოგვცა რუსეთმა, სადაც წარმოება და მეურნეობა მოქცეული არ ს სახელმწიფოს ხელში. ამის შესაფერისს ტერმინს წარმოადგენს წარმოების ნაციონალიზაცია და სოციალიზაცია, მაგრამ გარდამავალ პერიოდის აუცილებელ საჭიროებას არ წარმოადგენს სახელმწიფო კაპიტალი, მისთვის საჭიროა მხოლოდ მონოპოლიური მსხვილი წარმოება; ეს აუცილებელი საფუძველია, რომელზედაც შესაძლებელია აშენდეს სოციალისტური მეურნეობა. გარდა ამისა, გარდამავალ პერიოდში მუშავდება ახალი ისტორიული ფორმა მეურნეობისა, რომელიც წარმოადგენს კაპიტალიზმისა და სოციალიზმის კატეგორიების შერეულ ფორმაციას. აქ კაპიტალიზმზე კი არ არის ლაპარაკი, არამედ სრულიად ახალს ეკონომიურს სისტემაზე. ამიტომ სახელმწიფო კაპიტალიზმის კონსტიტუციაში შეტანა არსებითად მიუღებელია გარდამავალი პერიოდის საზომით. თუ ჩვენ გვინდა აღვნიშნოთ, რომ სოციალიზმი შესაძლებელია მხოლოდ მსხვილ მონოპოლიურ წარმოების ნიადაგზე, ეს გარკვეულად უნდა ვთქვათ და არ შევიტანოთ ისეთი რამე, რაც აბნევს საკითხს.

აქ არსებითად აღძრული არის ერთი უდიდესი საკითხი სოციალიზმისაკენ მიმავალ საშუალებისა. ჩვენ ვიცით ამ შემთხვევაში ორი გზა, ერთი მშრომელთა დიქტატურის საბჭოების ფორმები და მეორე დემოკრატიზმის გზა, აი სწორედ ეს მთავარი დებულება უნდა იყოს გამოხატული კონსტიტუციაში. უნდა იყოს აღნიშნული, რომელ გზას ვირჩევთ: დემოკრატიზმის გზას თუ საბჭოთა დიქტატურის გზას. მე ვფიქრობ, რომ საგანგებოდ დასმა საკითხისა ჩვენი მტრებისათვის სადემაგოგო მასალას მოგვცემს, ისინი იტყვიან: ხომ ხედავთ ძველი ყრილობა აწესებს სახელმწიფო კაპიტალიზმს, იმ არსებითად აგებულია მშრომელთა კაპიტალიზმს, რომელიც ექსპლოატაციაზე. ამ გვარად ჩვენ გვექნება გათვალისწინებული, რომ სახელმწიფო კაპიტალიზმის კონსტიტუციაში შეტანა არ იქნება მიზანშეწონილი, არ იქნება არსებითად გარკვევა საკითხისა და რად გვინდა ჩვენ იმის თქმა რაც არ შეადგენს პროლეტარიატის დიქტატურის არსებით მიზანს? მშრომელთა დიქტატურის მთავარ მიზანს შეადგენს კაპიტალიზმის აღმოფხვრა და შექმნა სოციალისტური კულტურისა, რა გზით, რა საშუალებით, ეს უკვე პროგრამის საკითხია, რომელიც შეიძლება არ იყოს შეტანილი კონსტიტუციის ძირითად დებულებებში. სახელმწიფო კაპიტალიზმი შემთხვევითი მომენტი არის მუშათა კლასის დიქტატურისა და მისი დაწესება კონსტიტუციაში ყოვლად მიუღებელია.

მესამე უმთავრესი საკითხი, რომელზედაც მინდა შევაჩერო თქვენი ყურადღება ეს არის ენის საკითხი. ამხანაგებო, მომხსენებელმა საუბედუროდ არ მოგვცა გარკვეული პასუხი ამ საკითხზე. რას ნიშნავს ასეთი დიდი საკითხის ასე მიტოვება, ენის საკითხი ჩვენთვის კულტურის საკითხი არის. მშრომელთა მასამ, რომელიც აწესებს თავის დიქტატურას გარკვევით უნდა სთქვას თავისი გადაწყვეტილება ენის შესახებ. შეიძლება ენის საკითხი რუსეთში არ წამოიჭრას ისეთი სიმწვავით, როგორც საქართველოში; აქ ისეთი მდგომარეობაა, რომ მასისათვის ენის საკითხი არის უმთავრესი. კულტურის საკითხი და მშრომელი ხალხი, რომელიც მთელ თავის მომავალს კულტურაზე აყენებს, ენის საკითხს ვერ დასტოვებს ამ მდგომარეობაში. კონსტიტუციაში-კი ამის შესახებ არაფერი არ არის ნათქვამი. რა მოსაზრებით შეიძლება ასეთი საკითხის მიტოვება? შესაძლებელია, ამხანაგებო, რაიმე კოსმოპოლიტური ილიუზიები გვაშინებდეს, თითქოს ჩვენ მოველოდეთ ერების გადაგვარების მოსპობის შესაძლებლობას, მაგრამ ამ სენით არავინ არის დაავადმყოფებული აქ. პირიქით, ალბად თქვენ ყველანი ფიქრობთ, რომ ეროვნული კულტურის არსებობა არ ეწინააღმდეგება სოციალიზმის და კომუნიზმის არსებობას. შესაძლებელია წამოაყენონ მეორე მოსაზრება, პოლიტიკური, რომ საქართველოში სცხოვრობენ მრავალი სხვა და სხვა წვრილი ერები, რომელნიც ლაპარაკობენ სხვა და სხვა ენებზე და ამიტომ ქართული ენის სახელმწიფო ენათ გადაიქცევა დასჩაგრავს სხვა ერის ინტერესებს. მაგრამ საკითხის ასე დაყენება არ არის პოლიტიკურად საკითხის დაყენება. მე ვფიქრობ ქართული ენის სახელმწიფო ენათ გამოცხადება მისი სუვერენული უფლებაა. ეს არ ნიშნავს რომელიმე ენის ჩაწიხლვას საქართველოში, არც ერთ ერის ენას არ უნდა ექნეს ზიანი მიყენებული. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ყოველ ერს: რუსს, აფხაზს, სომეხს და სხვას უნდა მიეცეს საშუალება თავის ენაზე გამოსთქვას თავისი მისწრაფებანი, ყოველი ერი დაადგეს თავის საკუთარ კულტურის გზას, ამისათვის ჩვენ კონსტიტუციონალური გარანტიები გვაქვს მათთვის, მაგრამ ეს არსებითად არ უარყოფს იმას, რომ საქართველოში სადაც 75 პროც. ქართველები არიან, სახელმწიფო ენათ იყოს ქართული ენა. ამ მხრივ ყოვლად მიუღებელია, რომ კონსტიტუციაში არ აღვნიშნოთ სახელმწიფო ენათ ქართული ენის გამოცხადება. მით უმეტეს, რომ დღეს ისეთი სადემაგოგიო ფანდები არის გავრცელებული მემარჯვენე ჯგუფებისაგან, რომ თითქოს კომუნისტები ცდილობდნენ ქართული ენის აღმოფხვრას, ამგვარად მემარცხენე სოციალისტ-ფედერალისტთა ფრაქცია ნათლად და გარკვევით მოითხოვს, რომ კონსტიტუციაში შეტანილი იყოს მუხლი ქართულ ენის სახელმწიფო ენათ გამოცხადებისა. ეს არ ეწინააღმდეგება არც ერთ ერის ინტერესს, არ ეწინააღმდეგება მუშათა კლასის დიქტატურას და მის უმთავრეს მიზანს.

ამხანაგებო, ჩვენმა ფრაქციის წარმომადგენელმა გარკვევით აღნიშნა, რომ ამ დიადი აქტით ქართველი ერის ცხოვრებაში იწყება ახალი ისტორიული მოვლენა. ამდენ ხანს საქართველოს ცხოვრებას, მის პოლიტიკურ გეზს განაგებდნენ გაბატონებული პარტიები და კლასები, მაგრამ დღეს საბჭოთა სისტემის წყალობით, რომელიც არსებითად დაახლოვებულია ხალხთან, პოლიტიკურ სარბიელზე გამოდის და ერის მომავალს—მის ბედს განაგებს ის ფენა, ის კლასი, რომელიც ამდენ ხანს დაჩაგრული იყო. ჯანსაღი კლასის სოციალურ ასპარეზზე გამოსვლა ნიშნავს ერის ჯანმრთელობას. მე ვფიქრობ, რომ საბჭოთა სისტემის შემოღებით იწყება ქართველი ერის გაჯანსაღება და ამიტომ, მთელი ჩვენი ენერგიით ჩვენ ვიქნებით იმ ხელისუფლებასთან, რომელიც ხელს შეუწყობს ჯანსაღ კლასს, პოლიტიკურ ასპარეზზე გამოსვლას და მით ჩვენი კულტურის განვითარებას და აყვავებას.

ამხ. ს. ხუნდაძეს უპასუხებს თ. კალანდაძე და თვით მომხსენებელი თავის საბოლოო სიტყვაში.

თავმჯდომარე ამხ. სტურუა: ამხანაგებო, შემოსულია წინადადება: კონსტიტუციის პროექტი მიღებული იქნეს როგორც საფუძველი, ხოლო ესა თუ ის დამატებანი და შესწორებანი შეტანილ იქნეს შემდეგში საკონსტიტუციო კომისიაში, რომელიც განიხილავს მას და საბოლოო ტექსტს გამოაქვეყნებს.

თავმჯდომარე: მე კენჭს ვუყრი: კონსტიტუციის პროექტი საფუძვლად იქნეს მიღებული, ხოლო აღძრული საკითხები კი გადაცემული იქნეს საკონსტრუქციო კომისიაზე. ვინც არის ამ წინადადების მომხრე, გთხოვთ ასწიოთ ხელი. წინადადება მიღებულია.

თავმჯდომარე: განცხადება აქვს ამხ. საბაშვილს.

საბაშვილი: მიღებულია მისასალმებელი დეპეშები ზუგდიდიდან, სტეფანწმინდიდან, ფოთიდან, ხაშურიდან, ქუთაისიდან, ვანიდან, თიანეთიდან (ტაში) და ცაგერიდან.

თავმჯდომარე: მოსკოვის მოსწავლე ახალგაზრდობის მილოცვას ხელს აწერს როგორც თავმჯდომარე მიხა ცხაკაია (ტაში). მიღებულია მისასალმებელი დეპეშა აგრეთვე ჰინჩაკისტების პარტიისაგან.

საქ. საბჭოების აღმასკომის სხდომა

7 ამ თვეს სასახლის თეთრ დარბაზში მოხდა საქ. საბჭოთა პირველი ყრილობის აღმასკომის სხდომა.

აღმასრულებელ კომიტეტის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ამხ. ფ. მახარაძე, მდივნად თედორე კანდელაკი. აღმასრულებელმა კომიტეტმა აირჩია პრეზიდიუმი 15 კაცისაგან შემდგარი, რომელშიაც შედიან ავტონომიური რესპუბლიკების წარმომადგენლებიც.

პრეზიდიუმის თავმჯდომარედ არჩეულია ამხ. ფ. მახარაძე. შემდეგ კრებამ ერთხმად აირჩია მთავრობა შემდეგი შემადგენლობით.

მთავრობის თავმჯდომარე—ბუდუ მდივანი,
მისი მოადგილე—მ. ოკუჯავა,
საგ. და ფინ. კომ. ალ. სვანიძე,
უმაღ. სამ. საბჭოს—მ. ტოროშელიძე,
სწავ. გან. კომ.—მ. ორახელაშვილი,
სამ. კომისიის თავმჯ.—კ. ცინცაძე,
იუსტიციის კომ.—ს. ქავთარაძე,
მიწად-მოქმ. კომ.—ფ. მახარაძე,
სახალ. კომ.—ალ. ერქომაიშვილი,
მუშათა და გლეხთა ინს. კომ.—ქოლქაშვილი,
სამხედრო კომ.—შ. ელიავა,
შრომის კომ.—ლ. დუმბაძე,
(შინაგან საქმეთა კომისრის ადგილზედ არ არის დასახელებული ჯერ კანდიდატი).

კრებამ აირჩია 25 კაცი ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკათა კონფერენციაზედ გასაგზავნი, ფედერატიულ კავშირის შეკვრისათვის.

ამასთანავე შ. ელიავას წინადადებით, კრებამ მიიღო რომ მომავალ კონფერენციაზედ წამოყენებულ იქნეს ყარსის ხელშეკრულობის რატიფიკაცია.

ახალი ამბები

— წითელი არმიის დახმარების კვირა. მარტის 10-დან მთელ ამიერ-კავკასიაში დაიწყება წითელი არმიის დახმარების კვირა. ყოველ რესპუბლიკაში შემდგარია ცენტრალური კომიტეტი დახმარებისათვის. აგრეთვე სდგე

ბა სადეზერტირო, სამაზრო და სათემო კომიტეტები. მიზანი დახმარებისა არის წითელი არმიის საჭიროებათა დაკმაყოფილება.

— **ადმინისტრაციული დასჯა.** გასულ თვეში ტფილისის ქალაქის მილიციის მიერ დაჯარიმებული იქნა დადგენილებათა შეუსრულებლობისთვის 145 პირი—88.980.000 მანეთით.

ამავე დროის განმავლობაში დადგენილებათა შეუსრულებლობისათვის ადმინისტრაციული წესით დატუსაღებულია 14 პირი 2 კვირიდან—3 თვემდე სასჯელით.

—**მილიციის მოსამსახურეთა ურთიერთ დახმარების კასა.** მილიციის საერთო მოსამსახურეთა კრებაზე დადგენილ იქნა კასის დაარსება, რომელიც დახმარებას გაუწევს მილიციის მოსამსახურეებს. არჩეულია კომისია კასის პროექტის შემუშავებისათვის. კომისია მუშაობას დაასრულებს 1 კვირის განმავლობაში.

— **ტფილისის აღმასკომში.** ქალაქის განასახლებით ამკრებ ბიუროს გამგეთ დანიშნა ქალაქის საბჭოს წევრი ეფრემ ჩიხლაშვილი.

— **მკვლელობა.** მარტის 5-ს, საღ. 7 საათზე ლეკიანის შესახვევში, მახიევის რესტორანში შევიდა პეტროსიანი თავის ამხანაგებით და მოითხოვა ღვინო. სასტუმროს პატრონმა არ მიაწოდა ღვინო, რადგან პეტროსიანს სიმთვრალე ეტყობოდა. ამიტომ პეტროსიანმა იძრო მაუზერი და სასიკვდილოდ დასჭრა მახიევი, რომელიც მიხეილის საავადმყოფოში მიყვანამდე გარდაიცვალა. პეტროსიანი დატუსაღებულია. საქმეს გამოძიება.

— **მოძრაობა დაავადმყოფებულობისა.** სანიტარულ-ეპიდემიური განყოფილების ცნობით, თებერვლის 15-დან მარტის 1-მდე მთელ რესპუბლიკაში [illegible] არის გატარებული 986 დაავადმყოფებული სახლით.

— **საკრედიტო ამხანაგობანი.** ფინანსთა სახალხო კომისარიატის სახალხო ბანკისაგან მუშავდება პროექტები საკრედიტო ამხანაგობათა შესახებ, რომლის მიხედვით უნდა აღადგინოს ძველი საკრედიტო ამხანაგობანი, არამედ უნდა დაარსდეს ახლებიც.

— **შემნახველი კასა.** ფინანსთა სახალხო კომისარიატმა სახალხო ბანკთან შეთანხმებით შეიმუშავა შემნახველ კასების დაარსების პროექტები.

— **ქოლგის მზარის ბავშვთა საავადმყოფო.** ჯანმრთელობის სახალხო კომისარიატმა ამ საავადმყოფოსთვის გადადო 100 წყვილი თეთრეული.

— **თებერვლის რევოლუციის მე-5 წლის თავის** და აგრეთვე პოლიტიკურ კატორღელთა და გადასახლებულთა საზოგადოების დაარსების აღსანიშნავად 11 მარტს, საღამოს 7 საათზე ცენტრო-კავშირის ბინაზე (მელიქოვის ქ. № 11) ეწყობა პოლიტიკურ კატორღელთა და გადასახლებულთა საზოგადოების ტფილისის განყოფილების მართავს საღამოს, რომელზედაც იპატიჟება: 1, ყველა ყოფილ პოლიტიკურ კატორღელებს და გადასახლებულებს, 2, რევოლუციის წინა ეპოქის პოლიტიკურ დარბეველებს და პოლიტიკურ წითელი ჯვრის წევრებს და 3, სტუმრებს განსაკუთრებული დაპატიჟებით. შესვლა უფასოდ განსაკუთრებული ბილეთებით. ბილეთები შეიძლება დროზე შეძენილ იქნას: 1) ამხ. ყოდ. ლაზკინთან საღ. 5—7 საათ. (ბებუთოვის ქ. № 24), ამხ. ათოევთან დილ. 9—3 საათ. (კრონშტადტის საბჭოს თოთხი № 15), 3) ამხ. ათაბეგოვთან დილ. 9—8 საათ. (სოციალ-უზრუნველყოფის სახ. კომის., მელიქოვის ქ., 4) ამხ. რუხაძესთან დილ. 9-12 საათ. და 2—3 საათ. (ქალაქ. სტატისტიკური განყოფ., მტაშის ქ. № 2).

— **ქართულ თეატრში.** დღეს, მარტის 9, რუსთაველის თეატრში წარმოდგენილი იქნება შენრის სენკევიჩის ცნობილი პიესა „ვ დრე ხვალ?" აკაკი წერეთლის თარგმანი. პიესას სდგამს რეჟისორი აკაკი ფალავა სრულიად ახალი მიზანსცენით. მოწვეულია არის საოპერო დასის მოცეკვავენი.

— **ხაფუნდის ბირჟა.** მარტ. 4 საფუნდო ბირჟაზე უცხო ვალუტას კურსი გამოიხატება შემდეგში: (ათ. მან.)

ოქროს ოსმალეთის	885
ლირა ოსმალ. ქაღ.	175
სტერლ. „ბანკნოტები"	900
„ „ ჩეკები"	870
ფრანგული ფრანკი	18,5

მოთხოვნილება ნაკლებია. ტენდენცია დაცემისაკენაა.

უცხოეთი

მოსკოვი, 7 მარტი. ბერლინიდან 2 მარტის თარიღით იუწყებიან: ადლერი გაზ. „ფრანკფურტ"-ში სწერს, რომ ფრანკფურტში დასრულებული სოციალისტური კონფერენცია არის დიდი ნაბიჯი საერთაშორისო პროლეტარიატის უზრუნველყოფისაკენ გადადგმული. „როტე ფანე"-ს აზრით, გადაწყვეტილებით, აგრეთვე განცხადებებით, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა სოციალისტურ პარტიების კონფერენციაზე, შექმნილია საჭირო პირობები სოციალისტურ პარტიების საერთაშორისო კონფერენციისთვის: კომინისტური წრეები, საზოგადოდ, ესალმება სოც. პარტიების საერთაშორისო კონფერენციის მოწვევას.

ბერლინი. 4 მარტი. თემთა პალატამ დაადგინა, გადაიდოს სიკვდილით დასჯის კანონპროექტის განხილვა.

ნაუენი. 4 მარტი. კრიტში გრძელდება შეტაკება ბერძენ ჯარებსა და აჯანყებულთა შორის. დატყვევებულია მთელი რიგი პოლიტიკურ მოღვაწეთა, განსაკუთრებით ვენიზელოსის თანამოაზრეები.

რომი. 4 მარტი. პარიზში გარდაიცვალა ცნობილი დრამატურგი მწერალი ანრი ბატაილი.

ნაუენი 4 მარტი „კორიერე დელი სერა"-ში იტალიის ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენელმა გააკეთა შემდეგი განცხადება: მოკავშირეებმა დაუყოვნებლივ უნდა მიუდგონ ბოლო გერმანიის გაძარცვას. უწინარეს ყოვლისა უნდა მიქცეულ იქმნას ყურადღება ოკუპაციურ ხელისუფლების მოქმედებას რეინში.

მოსკოვი. მარტის 7. ჰელსინგფორსში დაიწყო მოლაპარაკება ინგლისს, საფრანგეთსა და ფინლიანდიის შორის სავაჭრო ხელშეკრულების დადების შესახებ.

ნაუენი. ფიუმეში მთავრობა დამხობილია ფაშისტების მიერ. სასტიკ ბრძოლა, სადაც იმყოფებოდა მთავრობა, გარშემორტყმულ რამდენიმე საათს. ფიუმეს პოლიცია, რომელიც შესდგება უმთავრესად კროატელებისაგან, თავგანწირვით იბრძოდა. პრეზიდენტი ცანელა წასულა რეჯიოში. ქალაქის ხელში ჩავარდნის შემდეგ ფაშისტებმა დროებითი მთავრობა. იტალიის ჯარები გადატრიალებაში მონაწილეობას არ ღებულობდნენ.

გენუის კონფერენციის გარშემო.

მოსკოვი, 6 მარტ. ჩეხოსლოვაკიის მთავრობამ ოფიციალურად გამოაქვეყნა ჩეხო-სლოვაკიისა და სამხრეთ სლავიის შორის მიღწეული შეთანხმება გენუის კონფერენციის საკითხის შესახებ. 25 მარტისათვის ბელგრადში დანიშნულია მცირე ანტანტისა და პოლონეთის ექსპერტების შეხვედრა.

რომი, 2 მარტი გაზეთების ცნობით, იტალიის მთავრობამ დაარწმუნა ჩიჩერინი, რომ რუსეთის დელეგაცია გენუაში ისარგებლებს ყველა გარანტიებით და პრივილეგიებით, რომლებიც კი სხვა მთავრობებს და დელეგაციებს მინიჭებული ექნება.

ნაუენი 2 მარტი გაზეთი „ნიუ-იორკ ჰერალდი" მოითხოვს საერთაშორისო ეკონომიური კონფერენციის დაუყოვნებლივ მოწვევას, ევროპის სახელმწიფოების შესათანხმებლად სამხედრო პროგრამისა ევროპის სახელმწიფოების ეკონომიურად აღდგენისა და საერთაშორისო ვალების მოწესრიგებისათვის, რასაც შეადგენს გერმანიის საკონტრიბუციო გადასახადები და ამერიკის სესხი მოკავშირეებისათვის. ეს კონფერენცია იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ ამერიკამ დაუყოვნებლივ უნდა გაგზავნოს იქ თავისი წარმომადგენლები.

რომი, 2 მარტი. იტალიის რადიო იუწყება. ბერლინიდან მოსული ცნობებით, ტროცკიმ მოსკოვში წარმოთქმულ სიტყვაში ჯარების კრებაზე განაცხადა, რომ „ჯარის რიცხვი მან და თან უნდა გაიზარდოს გენუის კონფერენციის მიმდინარეობის პერიოდში. საბჭოთა რუსეთი მზად უნდა ყოს მასზე გარედან შესაძლებელ თავდასხმის გამო. საბჭოთა რუსეთი, სთქვა ტროცკიმ (ბერლინის (ცნობით) არ დაყრის იარაღს, სანამ მის მოსაზღვრე ქვეყნებში არ დაამყარებს საბჭოთა ძალა-უფლებას".

ბერლინი. 2 მარტი. საბჭოთა დელეგატები ლონდონში აცხადებენ. ბრიტანეთის მთავრობის მოთხოვნილება რუსეთის ექვსი თვის გამოცდის შესახებ, ხოლო თვით რუსეთის მონაწილეობას გენუის კონფერენციაზე საეჭვოდ. რუსეთი მოითხოვს თავისთვის თანასწორ უფლებებს სხვა სახელმწიფოებთან ერთად და უარყოფს, რა სახისაც არ უნდა იყოს, ყოველგვარ ოპეკას.

ბერლინი. 2 მარტი რუსეთის სავაჭრო დელეგაციამ ლონდონში გადასცა „დეილი ჰერალდის" კორესპონდენტს შემდეგი: „საბჭოთა მთავრობა დარწმუნებულია, რომ გენუის კონფერენცია გადადებულია სულ სხვა მიზეზებით, ვიდრე ამას აცხადებენ მოკავშირეები. ანტანტას არ შეეძლო, რა თქმა უნდა, სხვანაირად ეცნობებინა გადადების შესახებ, რადგანაც ის გამოააშკარავებდა თავის ანგარებას რუსეთის მიმართ. თავისი აზრის დასამტკიცებლად, რუსეთის დელეგაციამ ხაზი გაუსვა იმ მზადების ინტენსივობას, რომელსაც ადგილი აქვს სამხრეთ-სლავიაში, უნგრეთში და ნაწილობრივ იტალიაში. კონტრ-რევოლუციონური არმიის დარაზმვას ბელგრადის ახლო გენ. ვრანგელის მეთაურობით, რომელმაც დახმარება მიიღო საფრანგეთის და ამერიკის ბანკებიდან ფინანსებით, საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ სამხედრო ოპერაციების საწარმოებლად. მთელი ეს ავანტიურა დაწყებულია გენუის კონფერენციის მოწვევის მომენტში. სწორედ ამაში სჩანს პირფერობა და ორაგულწრფელობა: ერთი მხრით მოლაპარაკება გენუის კონფერენციაზე მონაწილეობის შესახებ, მეორე მხრით სამხედრო მზადება.

კომინტერნის აღმასკომში

მოსკოვი, 6 მარტ. კომინტერნის აღმასკომის პლენუმის უკანასკნელ სხდომაზე მიღებულია რეზოლიუცია მთლიან მუშათა ფრონტის შესახებ, სადაც ნათქვამია, რომ აღმასკომის მიერ წამოყენებული ტაქტიკა მთლიანი მუშათა ფრონტისა სრულიადაც არ ხიმნავს (გამოიშვებულია)... მთლიანი ფრონტის ტაქტიკა უნდა შეეგუოს ცალკე ქვეყნების განსაკუთრებულ პირობებს.

პლენუმი შემდეგ გამოსთქვამს აზრს სხვა ინტერნაციონალებთან ერთად შეერთებულ კონფერენცია ში მონაწილეობის მიღების საჭიროების შესახებ, სადაც მიწვეული უნდა იქნენ რაც შეიძლება ბევრი წარმომადგენლები მუშათა ორგანიზაციებისა. პლენუმი იღებს რეზოლიუციას ახალგაზრდობის ექსპლოატაციის წინააღმდეგ. პლენუმი ავალებს პრეზიდიუმს საპროტესტო დეპეშების დაგზავნას თეთრი ტერორის წინააღმდეგ. ერთხმად იქნა გამოტანილი რეზოლიუცია საერთაშორისო პროლეტარიატის მიერ დახმარების გაგრძელების შესახებ ვოლგის დამშეულთა სასარგებლოდ.

საბოლოო სიტყვით გამოდის ამხ. ზინოვიევი, რომელიც ამბობს „ზოგიერთი რუსი ამხანაგები ჩვენ გვეუბნებიან: „ჩვენ პირველად ვიუსხდებით კონფერენციაზე ერთ მაგიდას 2 და 2 ნახ. ინტერნაციონალის წარმომადგენლებთან ერთად. ჩვენი ვალია გავკიცხოთ იქ გამყიდველები როგორიც არის ვანდერველდე, რომელმაც სიტყვა დასდო, რომ ის გაბედულად გაიდევა ომის წინააღმდეგ, მაგრამ როგორც კი იფეთქა იმპერიალისტურმა ომმა, წინააღმდეგ, ის მოეუწოდებდა პროლეტარიატის ომისაკენ. მოსკოვის და პეტერბურგის მუშათა ზოგიერთ კრებაზე დადგენილ იქნა, რომ ვანდერველდე და მისი დამქაშები ისტორიაში არნახულ მუშათა კლასის ღალატისათვის გადაცემული ყოფილიყვნენ რევ-ტრიბუნალზე, როგორია ჩვენი პოზიცია ამ მოთხოვნილებისადმი? მიუხედავად ვანდერველდეს და სხვების დანაშაულისა, ეს ბელადები სარგებლობენ კიდევ მუშათა კლასის კონსერვატიული ნაწილის ნდობით. ამიტომ ყოველ შემთხვევაში ჩვენ ვერ დავსვამთ ამ საკითხებს. ჩვენ გამოვითხოვთ აღმასკომის პლენუმისაგან რწმუნებას დაისვას კონფერენციაზე მხოლოდ პრაქტიკული საკითხები—განსაკუთრებით სამედისწერო საკითხი პურისა, რომლითაც დაინტერესებულია მილიონი მუშათა მასები. ეს იმას არ ნიშნავს რომ ისტორია არ გამოსთქვამს თავის აზრს სხვა. საკითხების შესახებ, განაჩენი გამცემლებზე, როგორიცაა ვანდერველდე, უკვე გამოტანილია. ჩვენი ამოცანა, როგორც ავანგარდის უნდა გამოიხატოს იმაში, რომ შემოვიკრიბოთ ჩვენს გარშემო მთელი მუშათა კლასი ბრძოლაში კაპიტალის წინააღმდეგ. ბრძოლა ბურჟუაზიის წინააღმდეგ იმავე დროს ბრძოლაა მისი დამქაშების წინააღმდეგ.

რუსეთის დამშეულთა დახმარების საკითხი.

მოსკოვი. 4 მარტი. კომინტერნის აღმასკომის პლენუმში, რუსეთის დამშეულთა დახმარების საკითხის შესახებ გამოდის ლიუცენბერგი, რომელიც ამბობს, რომ საერთაშორისო პროლეტარული დახმარება—ეს ყველაზე დიდი და ისტორიაში აქამდე ჯერ არ ყოფილი საერთაშორისო გამოსვლაა პროლეტარიატისა. იგი გრძელდება უკვე ნახევარ წელიწადზე მეტს და მასში მონაწილეობას იღებენ ევროპის ყველა ქვეყნები და აგრეთვე შეერთებული შტატები, კანადა, მექსიკა, არგენტინა, ბრაზილია, სამხრეთი აფრიკა და იაპონია. თვით იმ ქვეყნებში, სადაც კომუნისტები არალეგალურ მდგომარეობაში იმყოფებიან, როგორც მაგალითად იუგო-სლავია და პოლონეთი, დაარსებულ იქნა ჩვენი ინიციატივით დახმარების კომიტეტები. პოლონეთსა და ლიტვაში მთავრობებმა კონფისკაცია უყვეს მოკრებილ შეწირულებას. პოლიტიკური მნიშვნელობა დამშეულთა საერთაშორისო პროლეტარულ დახმარებისა მდგომარეობს იმაში, რომ იგი ხვდება წინააღმდეგ კაპიტალისტურ მთავრობების სურვილისა. ხოლო ამ მთავრობებისთვის შიმშილი რუსეთში წარმოადგენს მხოლოდ სასურველ მოკავშირეს; ისინი დაუყოვნებლივ დაეჭიდნენ თავიანთ სასარგებლოდ გამოეყენებინათ საბჭოთა ხელისუფლების შავბედითი გაჭირვება და ძალა დაეტანებინათ მისთვის ისე როგორც ამას სჩადიან ბოლომდე გაძარცვული დამტყუებლები. იმ 7 მილიონი ფრანკიდან, რომელიც საფრანგეთმა გადასდო დამშეულთა დასახმარებლად, ამ დრომდე არ გაუგზავნიათ დანიშნულების ადგილას არც ერთი სანტიმი ფული და არც ერთი გირვანქა პური. საფრანგეთის მთავრობამ მშვენივრად იცის, რომ წინ გვიდევს უარესი დრო, როდესაც შიმშილი ვოლგის მხარეს უფრო საშინლად გაძლიერდება. იგი მოელის ამ დროს, რომ გამოცხადდეს და თავისი უსინიდისო მოთხოვნილებები წარმოადგინოს.

დამშეულთა დახმარების კამპანია სისტემატიურად აშუქარავებს მუშათა მასების წინაშე მათი მთავრობების ასეთ მახინაციებს. არა სრული ცნობებით, იანვრის 15-მდე კომინტერნის მიერ მოწყობილმა კამპანიამ იშოვა 200 მილიონ გერმანულ მარკამდე. პროლეტარულ დახმარების შედეგად გაგზავნილია დამშეულთათვის ზღვით 200 გემი 800,000 ფუთი სანოვაგით, მედიკამენტებით და სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით. ამსტერდამმა კი იანვრის გასვლამდე მოკრიბა მხოლოდ 60 მილ. გერმანული მარკა და გაგზავნა მხოლოდ ერთი გემი სულ 1000 ტონა ტვირთით.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკა.

შეჩერდა რა ახალ ეკონომიურ პოლიტიკაზე, ამხ. ლოკოლნიკოვი აღნიშნავს, რომ რუსეთის კამპანია იმ თავითვე ისე უცქეროდა ოქტომბრის რევოლუციას, როგორც გარდამავალს საფეხურს. 3 წლის იმის დროს, ჩვენ ვაწარმოებდით გარემოებათა მიერ იძულებულ პოლიტიკას. ჩვენი ახალი ეკონომიური პოლიტიკა მხოლოდ ასწორებს რუსეთის კლასობრივ ურთიერთობას, სადაც პროლეტარიატი უმცირესობას შეადგენს და მრეწველობა სუსტადაა განვითარებული. თავის დროზე ჩვენ მოგვალანდი ვიყავით ეკონომიური დეზორგანიზაცია შეგვექმნა ჩვენს მტრებში, რომ მათი გავლენა, რამდენადაც კი შეიძლებოდა, მოგვესპო. ჩვენ მოვალენი ვიყავით აგრეთვე მიგვემართა ეკონომიურ ტერორისათვისაც. მაგრამ ამ ჟამად ჩვენი ბურჟუაზიის პოლიტიკური ძალა საბოლოოდ დამარცხებული და ჩვენ შეგვიძლიან რაციონალურად გამოვიყენოთ მისი დამარცხება. ჩვენ იმდენად ძლიერნი არა ვართ, რომ ჩავერიოთ ყოველი ფაბრიკები და ქარხნები გოლად—უმეტესად რამ თამა ბურჟუაზიას, ამ უკანასკნელს ჩვენ გამოვიყენებთ ჩვენდა სასარგებლოდ. ჩვენ სხვა გამოსავალი არა გვაქვს, მაგრამ ჩვენს კომუნიზმს მდგომარეობაშიაც ვყოფილიყავით [illegible] ბრესტ-ლიტოვსკში, იმის გარანტია, რომ ჩვენ საბოლოოდ გამოვალთ ჩვენი ეხლანდელი მდგომარეობიდან, —წარმოადგენს მხოლოდ საერთაშორისო პროლეტარიატი და მისი რევოლუციონური სოლიდარობა.

მუშათა ახალგაზრდობა

მოხსენებით მუშა ახალგაზრდობაზე გამოდის ამხ. შილერი. ახ. ლგაზრდობის კომინტერნის აღმასკომის სახელით მომხსენებელი წინადადებას იძლევა ინტერნაციონალების მომავალ კონფერენციაზე დაისვას საკითხი ახალგაზრდობის დახმარებაზე კაპიტალისტების შემოტევის წინააღმდეგ და რომ ახალგაზრდობის კომინტერნის წარმომადგენლები მოწვეულ იქნან ამ კონფერენციაზე.

კონფერენცია აგრარულ საკითხის შესახებ.

რ. კ. პ.—ის სახელით ამხ. ოსინსკი წინადადებას იძლევა მე-4 კონგრესის შემდეგ, არა უგვიანეს სექტემბრისა მოსკოვში მოწვეულ იქნას საერთაშორისო კომუნისტური კონფერენცია აგრარულ საკითხის შესახებ.

ამხ. ტროცკის მოხსენება.

მოსკოვი. 5 მარტი. კომინტერნის აღმასრულებელ კომიტეტის პლენუმის სხდომაზე ამხ. ტროცკი მოახსენებს აქეთებს საფრანგეთის კომპარტიის შესახებ. ამ საკითხის შესახებ არჩეული კომისია მუშაობდა მთელი კვირა და მივიდა ერთსულოვანი გადაწყვეტილებამდე. ჩვენი ეპოქა არ დაიძახებს ერთფეროვნებით. მთელი მდგომარეობა იცვლება უეცარი სპაზმატიური ბიძგებით. ჩვენმა პარტიებმა უნდა მიუსადაგონ ამას თავისი მოქმედება, აქედან გამომდინარეობს კრიზისები. მათ შორის რუსეთის კომუნისტურ პარტიასაც ჰქონდა ეს კრიზისი, მაგრამ მან დასძლია კი კრიზისი გერმანიის პარტიაში კრიზისის სიმწვავე იყო მე 3 კონგრესის დროს. საფრანგეთის პარტიაში კრიზისის პირველი ეტაპი იყო ტურის კონგრესი, რომელმაც სამუდამოდ ჩამოაშორა პარტიას რეფორმისტებს და პატრიოტებს. მაგრამ ეს კრიზისი არ ჩაითვლება ავადმყოფობის სიმპტომათ, პირიქით, ის ნიშნავს პარტიის სიჯანსაღეს. მარსელის კონგრესი მეორე ეტაპია საფრანგეთში რევოლუციონური მოძრაობის განვითარების.

ტურისა და მარსელის შემდეგ, ოპორტუნისტული ტენდენციებმა დაკარგეს პარტიაში თავის გამოჩენის შესაძლებლობა, მაგრამ ეს როდი ნიშნავს რომ ისინი სამუდამოდ მოსპობილი არიან.

მათი წარმავალი ნიშნები ჯერ კიდევ აქვს პარტიაში: საჭიროა მათთან ბრძოლის დროზე დაწყება. ამხ. ტროცკი ჩერდება საფრანგეთის პარტიის რიგებში წვრილ ბურჟუაზიულ ანტიმილიტარიზმზე. ამხ. კაშენს თავს დაესხნენ მთელი რიგი ბრალდებებით პარტიული წრეებიდან, მისი მოთხოვნილების გამო მუშების შეიარაღებაზე. მაგრამ უკვე ჟორესი თხოულობდა ხალხის შეიარაღებას და სურდა სახალხო მილიციის შექმნა გამორკვეველ, ბურჟუაზიით მოცულ ანტიმილიტარიზმს, როგორც მას ქადაგობენ ეხლა საფრანგეთში პარტიული ჟურნალისტები, შეუძლია მხოლოდ მოადუნოს რევოლუციონური აღტყინება საფრანგეთის პროლეტარიატისა. ეხლა დრო არ არის ტკბილ სანტიმენტალობისა. რამდენად ეს მიმართულია წითელი მილიტარიზმის წინააღმდეგ, ის იმდენად საზიანო და რეაქციონურიცაა. ამხ ტროცკი მკაცრად დასცინის პარტიულ მანილოვებს, რომლებიც საყვედურს ამბობენ, რომ მილიტარიზმით რევოლუცია გაცილებით ადვილი საქმე იქნებოდაო.

ამხ. ტროცკი კომისიის სახელით წინადადებას აძლევს პლენუმს მიიღოს მისი რეზოლიუცია.

ამხ. ცეტკინის ორსაათიან მოხსენების შემდეგ, რომელმაც ილაპარაკა მომავალ ომის საშიშროებაზე, რომელიც შედეგი იქნება კაპიტალისტურ ქვეყნების ინტერეს თა სხვა და სხვაობის ნიადაგზე აღმოცენებულ წინააღმდეგობათა და მოწოდების შემდეგ, შესაფერი პასუხი გაეცეს ამ მოვლენას, არა სანტიმენტალური პაციფიზმით, არამედ პროლეტარიატის ჯარის კაცთა ფარაჯაში გადაცმულის მტკიცე გადაწყვეტილებით—ხიშტები და თოფები მიიმართონ ომის დამწყობ—ბურჟუაზიის წინააღმდეგ,—პლენუმი გადავიდა აღმასკომის პრეზიდიუმის არჩევაზე.

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია; გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი.